

KMP.573.8.2020.JJ

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji tematycznej Zakładu
Poprawczego w Białymstoku dotyczącej realizacji zaleceń Europejskiego Komitetu ds.
Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu
(CPT)**

1. Wstęp

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192), dalej: OPCAT oraz działając na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 23-25 września 2020 r., delegacja Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (KMPT) wizytowała Zakład Poprawczy w Białymstoku (dalej: zakład, placówka).

W skład zespołu wizytującego wchodził: Przemysław Kazimirski (prawnik) – dyrektor KMPT oraz dr Justyna Józwiak (socjolog).

Wizytacja miała charakter tematyczny, a jej celem było sprawdzenie stopnia realizacji zaleceń Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT), przedstawionych polskim władzom w raporcie z wizyty w 2017 r.¹, Zakład Poprawczy w Białymstoku był bowiem jednym z miejsc pozbawienia wolności, które delegacja CPT odwiedziła podczas tej wizyty.

Przeprowadzone przez przedstawicieli KMPT czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji na temat funkcjonowania placówki, przedstawionej przez Pawła Niewodowskiego – dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku;
- oglądzie terenu placówki, w tym wybranych przez wizytujących pokoi mieszkalnych, przejściowych i izolacyjnych, łaźni, świetlic, terenu zewnętrznego;
- przeprowadzeniu poufnych, indywidualnych rozmów z wychowankami i pracownikami placówki;
- analizie dokumentacji dotyczącej nieletnich, a także funkcjonowania placówki.

W toku wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną.

Dokonane w ten sposób ustalenia przedstawiciele KMPT przekazali Dyrektorowi Zakładu Poprawczego w Białymstoku.

Po zakończeniu wizytacji poddano analizie losowo wybrane nagrania z monitoringu zabezpieczonego podczas użycia wobec nieletnich środków przymusu bezpośredniego.

Informacje zebrane przez KMPT podczas niniejszej wizytacji posłużą do przygotowania raportu tematycznego, obrazującego stopień realizacji zaleceń CPT przez polskie władze.

2. Zakaz represji

Stosownie do art. 21 ust. 1 OPCAT żadna osoba (np. pracownik, wychowanek, osoba odwiedzająca nieletniego) lub organizacja, która przekazała KMPT informację, nie może ponieść jakiegokolwiek sankcji lub uszczerbku z tego tytułu, niezależnie czy udzieliła informacji prawdziwej, czy fałszywej. Wskazany przepis OPCAT stanowi bowiem, że *żadna władza lub funkcjonariusz nie nakáže, nie zastosuje, nie pozwoli ani nie dopuści do stosowania jakiegokolwiek sankcji przeciwko jakiegokolwiek osobie lub organizacji, za przekazanie krajowemu mechanizmowi prewencji jakiegokolwiek informacji, prawdziwej bądź fałszywej i żadna taka osoba lub organizacja nie poniesie żadnego uszczerbku w jakikolwiek inny sposób.*

---

¹ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT). Raport z wizyty przeprowadzonej w Polsce, w dniach 11-22 maja 2018 r., CPT/Inf (2018) 39, § 56-91. Dokument dostępny jest na stronie: <https://www.coe.int/en/web/cpt/poland>

3. Charakterystyka jednostki

Zakład jest placówką resocjalizacyjno-terapeutyczną przeznaczoną dla chłopców w wieku 13-21 lat uzależnionych od środków psychoaktywnych. Jest to jedyny tego typu zakład w Polsce. Nadzór zwierzchni nad zakładem sprawuje Minister Sprawiedliwości. Nadzór nad legalnością i prawidłowością wykonania orzeczeń o umieszczeniu nieletnich w zakładzie sprawuje sędzia rodzinny wyznaczony przez Prezesa Sądu Okręgowego w Białymstoku. Nadzór pedagogiczny sprawowany jest za pośrednictwem upoważnionych osób przez Ministra Sprawiedliwości oraz przez dyrektora zakładu. Natomiast nadzór nad przebiegiem kształcenia ogólnego sprawuje Podlaski Kurator Oświaty w Białymstoku.

Pojemność Zakładu wynosi 42 miejsca. W czasie wizytacji stan ewidencyjny wychowanków wynosił 28, zaś faktycznie przebywało w niej 18 nieletnich (5 podopiecznych było na niepowrotach, 4 umieszczonych poza Zakładem w trybie art. 90 upn., 1 osoba przebywała na urlopie).

4. Stan realizacji zaleceń Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT)

Poniżej opisane zostały rekomendacje CPT przedstawione polskim władzom w raporcie z wizyty w 2017 r. w zakresie funkcjonowania Zakładu Poprawczego w Białymstoku. Każdy podrozdział rozpoczyna się stanowiskiem CPT, a kończy opinią KMPT w zakresie oceny stopnia realizacji rekomendacji.

4.1. Zapewnienie bezpieczeństwa i zapobieganie przemocy wśród wychowanków

Delegacja CPT podczas pobytu w Zakładzie odniosła wrażenie, że przemoc wśród nieletnich miała miejsce i stwarzała zagrożenie dla bezpieczeństwa zarówno personelu jak i nieletnich. W związku z powyższym CPT zalecił, by zarząd i personel Zakładu Poprawczego w Białymstoku zwrócił większą uwagę na obserwację celem zapobiegania przemocy wśród nieletnich. Należy również rozważyć lepsze przeszkolenie personelu w zakresie rozwiązywania sporów oraz technik słownego rozładowywania sytuacji².

---

² Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2018) 39, § 95.

Zalecenia częściowo zrealizowane. Poczucie bezpieczeństwa jest stale monitorowane przez personel Zakładu. Dwa razy w roku prowadzone są ankiety wśród nieletnich dotyczące bezpieczeństwa w szkole, warsztatach i internacie. W latach 2017-2020 większość personelu uczestniczyła w szkoleniach, w skład których wchodziły następujące bloki tematyczne: Realizacja programów resocjalizacji i terapii (superwizja); Diagnozowanie wychowanka i ucznia; Postępowanie korekcyjne wobec wychowanka; Rozwiązywanie konfliktów. Ponadto pojedyncze osoby brały udział w szkoleniach dot. m.in. radzenia sobie z agresją i autoagresją u dzieci i młodzieży, umiejętności prowadzenia interwencji kryzysowych, technik informacyjno-komunikacyjnych, treningu zastępowania agresji ART, przeciwdziałaniu mowie nienawiści.

W Zakładzie prowadzony jest *Rejestr zdarzeń nadzwyczajnych*. Wynika z niego, że w 2019 r. było 8 takich zdarzeń (3 związane z zażywanie środków psychoaktywnych, 2 próby samobójcze, samookaleczanie, bunt, bójka między wychowankami), natomiast w 2020 r. odnotowano 2 zdarzenia (związane z środkami psychoaktywnymi).

Z dokumentacji prowadzonej w placówce wynika, że pomiędzy wychowankami czasami zdarzają się sytuacje konfliktowe na tle podkulturowym, takie jak np. nazywanie kogoś „frajerem”, pobicia, straszenie koniecznością wykonywania czynności seksualnych, przekazywanie instrukcji, jak ma się zachowywać w obecności wychowawców, zmuszanie do wykonywania różnych czynności (np. masażu stóp, pobicia lub dotknięcia szczotką klozetową innego wychowanka). W jednym przypadku (2018 r.) dyrektor zgłosił zawiadomienie do prokuratury, w innym zaś (2019 r.) wymierzył nieletniemu sprawcy środek dyscyplinarny.

Jak ustaliła delegacja KMPT, najczęściej do pobić lub innych niepożądanych zdarzeń dochodzi w łazienkach, gdzie nie ma zainstalowanego monitoringu. W Zakładzie funkcjonuje nieoficjalny zbiór zasad wprowadzany przez wychowanków o najsilniejszej pozycji w grupie. Są to m.in. niepodawanie ręki wybranym nieletnim (o słabszej pozycji), zmuszanie do bicia innych wychowanków, zakaz jedzenia podczas, gdy inni jedzą, zmuszanie do „miziania po głowie” lub masażu stóp, zmuszanie do robienia zakupów za swoje pieniądze dla „silniejszych” wychowanków, groźby i wyzwiska z podtekstem seksualnym. Personel stara się na bieżąco wyjaśniać i monitorować wszystkie tego typu zachowania, jednak z dokumentacji Zakładu wynika, że nie zawsze podejmowane są radykalne działania. Przykładowo w jednej z notatek znajduje się opis sytuacji, w której nieletni zgłosił, że został pobity przez innego w świetlicy. Wychowawca przeanalizował nagrania z monitoringu i w notatce napisał, że rzeczywiście widać, że pomiędzy wychowankami doszło do sprzeczki. Jednakże do pobicia na świetlicy nie doszło, ponieważ chłopcy wyszli do łazienki. Nikt z personelu nie badał natomiast już tego, co wydarzyło się w łazience. Doceniając dotychczasowe działania kadry w zakresie przeciwdziałania „drugiemu życiu” i monitorowania

bezpieczeństwa nieletnich, w ocenie delegacji KMPT warto systematycznie weryfikować zakres, metody i intensywność oddziaływań prowadzonych w placówce tak, by jak w największym stopniu zapobiegać przemocy wśród wychowanków.

4.2.Środki przymusu bezpośredniego

Delegacja CPT nie była w stanie ocenić w pełni stosowania środków przymusu bezpośredniego, ponieważ nie istniał centralny rejestr takich przypadków, a kartoteki osobowe nieletnich zawierały jedynie informację o godzinie rozpoczęcia stosowania środka przymusu bezpośredniego, bez wskazywania godziny zakończenia.

Komitet podkreślił jednocześnie, iż krępowanie agresywnych i/lub nerwowych nieletnich na łóżku w izbie izolacyjnej, aż się uspokoją, stanowi nieproporcjonalne użycie siły i środek, który jest sprzeczny z filozofią wychowania i integracji społecznej nieletnich, należy więc tych praktyk zaprzestać. W zamian należy stosować metody radzenia sobie ze zdarzeniami przemocowymi, takie jak techniki rozładowywania konfliktów. Wymaga to stosownego przeszkolenia i certyfikowania personelu w tym zakresie. Dodatkowo, należy opracować alternatywne środki zapobiegające agresji oraz uspokajania nieletnich. Oczywistym jest, że wszelka siła użyta do przywrócenia kontroli nad nieletnimi powinna być zredukowana do minimum wymaganego w danej sytuacji i w żadnym wypadku nie powinno to być okazją do zadawania bólu.

W przypadku gdy nieletni zachowuje się w sposób wysoce nerwowy lub agresywny, dana osoba powinna być trzymana pod ścisłym nadzorem i w stosownym pomieszczeniu (np. w pokoju izolacyjnym). W przypadku zaniepokojenia spowodowanego stanem zdrowia nieletniego, personel powinien poprosić o pomoc medyczną i wykonać polecenia personelu medycznego (w tym np. przewiezienie danego nieletniego do placówki medycznej). Absolutnie niedopuszczalne jest korzystanie z mechanicznych środków przymusu bezpośredniego jako kar lub jako groźba kary.

CPT zaleca, by polskie władze zakazały stosowania wiązania nieletnich agresywnych i/lub nerwowych w zakładach poprawczych; należy stosownie zmienić właściwe przepisy. Dodatkowo Komitet zaleca, by usunięto metalowe łóżka z uchwyty do wiązania z izb izolacyjnych i wprowadzono alternatywne metody rozładowywania zdarzeń przemocowych oraz alternatywne środki przymusu bezpośredniego, w tym indywidualne alternatywne metody uspokajania i przeciwdziałania agresji u nieletnich, z uwzględnieniem powyższych uwag.

W odniesieniu do kaftanów bezpieczeństwa CPT uważa, że nigdy nie powinny być używane w miejscach detencji, między innymi ze względu na ich poniżający i stygmatyzujący wpływ na

wszystkie strony. Kaftany bezpieczeństwa należy usunąć z katalogu „środków przymusu bezpośredniego” wymienionych w art. 12 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego.

Co więcej, Komitet pragnie podkreślić, iż wszelka forma izolacji nieletnich, w tym umieszczenie agresywnych i/lub nerwowych nieletnich w pokoju do czasu uspokojenia, jest środkiem, który może mieć negatywny wpływ na ich fizyczny i/lub psychiczny dobrostan, a zatem należy po ten środek sięgać wyłącznie w ostateczności. Wszelki taki środek nie powinien być stosowany na czas dłuższy niż kilka godzin i nigdy nie powinien być stosowany jako nieformalna kara. Każde umieszczenie nieletniego w pokoju na czas uspokojenia się powinno być niezwłocznie zgłaszane lekarzowi, aby umożliwić mu opiekę zdrowotną nad danym nieletnim. Dodatkowo, każde takie umieszczenie należy odnotować w centralnym rejestrze a także w aktach danego nieletniego.

CPT zaleca, by w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku (oraz w miarę potrzeb w innych zakładach poprawczych) podjęto kroki zapewniające, iż umieszczenie w izbie izolacyjnej stosowane jest w ścisłej zgodności z wymaganiami wskazanymi w niniejszym paragrafie.

Komitet wyraża również zaniepokojenie stosowaniem izolatek medycznych w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku tak naprawdę ze względów bezpieczeństwa. Delegacja odniosła wrażenie, że pomieszczenia te były czasem stosowane, by umieszczać w nich agresywnych i/lub nerwowych nieletnich z przyczyn innych niż medyczne³.

Zalecenie częściowo zrealizowane. Użycie środków przymusu bezpośredniego jest w Zakładzie odpowiednio dokumentowe. Prowadzony jest *Rejestr użycia środka przymusu bezpośredniego*, w którym odnotowywane są wszystkie osoby, wobec których taki środek użyto wraz z podaniem rodzaju środka. W przypadku umieszczenia w izbie izolacyjnej wypełniana jest *Książka pobytu w izbie izolacyjnej*, w której zapisywana jest godzina rozpoczęcia i zakończenia izolacji. Każdorazowo wysyłane jest zawiadomienie do Ministerstwa Sprawiedliwości (wszystkie zawiadomienia znajdują się w osobnym segregatorze), a także wszyscy pracownicy biorący udział w zastosowaniu środka przymusu bezpośredniego sporządzają notatkę zawierającą szczegółowy opis zdarzenia.

Liczba przypadków stosowania środków przymusu zmalała w porównaniu do okresu analizowanego przez delegację CPT. W 2017 r. odnotowano 4 przypadki użycia środków przymusu, w 2018 r. – 13, w 2019 r. – 4, zaś w 2020 r. – 1. Najczęściej stosowanym środkiem przymusu w tych okresie było umieszczenie w izbie izolacyjnej (9) oraz siła fizyczna (6). W sześciu kolejnych przypadkach zastosowano jednocześnie 2 środki przymusu: siłę fizyczną i umieszczenie w izbie

---

³ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2018) 39, § 103-107

izolacyjnej. Natomiast wobec jednego nieletniego użyto, oprócz siły fizycznej i izby izolacyjnej, pas obezwładniający. Nagrania z monitoringu oraz analiza dokumentacji nie wykazały stosowania praktyk polegających na unieruchamianiu nieletnich pasami do metalowych łóżek. Izby izolacyjne zostały poddane gruntownemu remontowi, są wyposażone w monitoring i dźwiękoszczelne ściany. Z relacji dyrektora Zakładu wynika, że mniejsza liczba środków przymusu bezpośredniego jest wynikiem świadomej zmiany w podejściu do agresywnych zachowań wychowanków. Personel stara się rozwiązywać tego typu problemy za pomocą innych środków perswazji, zaś środki przymusu stosowane są w ostateczności.

Delegacja KMPT, po przeanalizowaniu losowo wybranych nagrań z monitoringu, generalnie nie ma zastrzeżeń co do sposobu stosowania środków przymusu bezpośredniego poza jedną sytuacją. Dotyczy ona umieszczenia w izbie izolacyjnej dwóch nieletnich (22.06.2019 r.), którzy na noc nie otrzymali poduszki i koca (lub innego nakrycia). Całą noc spędzili na pustym łóżku, bez podkoszulki, tylko w szortach. W innych przypadkach, nieletnim wydawano do izby izolacyjnej poduszkę i okrycie.

Dodatkowo delegacja KMPT ustaliła, że w Zakładzie nadal praktykuje się umieszczanie nieletnich w izbach chorych z przyczyn innych aniżeli zdrowotne (w dniu wizytacji w jednej izbie chorych na czas zajęć szkolnych umieszczono 2 nieletnich, którzy nie realizowali obowiązku szkolnego, a zatem nie mogli przebywać bez nadzoru ani na terenie szkoły, ani internatu).

4.3. Opieka medyczna

Jak ustaliła delegacja CPT Zakład nie dysponuje lekarzem ogólnym, jednakże lekarz wzywany jest w miarę potrzeby. Zdaniem Komitetu jest to niewystarczające, by zapewnić stosowną opiekę zdrowotną nieletnim. Zalecono zatem, by podjęto kroki celem zapewnienia regularnych wizyt lekarza ogólnego w zakładzie.

Wszyscy nowo przybyli, nieletni byli badani przez pielęgniarkę. Jednakże kilku nieletnich, z którymi rozmawiała delegacja, stwierdziło, że pierwsze badanie było bardzo powierzchowne, ograniczało się do kilku ogólnych pytań i nie obejmowało pełnego badania fizykalnego. Co więcej, według relacji niektórzy nieletni byli przyjęci przez pielęgniarkę kilka dni po ich przybyciu.

Komitet zaleca, by polskie władze przypomniały wszystkim przedstawicielom personelu opieki zdrowotnej pracującym w zakładach poprawczych, że należy z każdym nowo przybyłym nieletnim przeprowadzić wywiad oraz zbadać go niezwłocznie, nie później niż w terminie 24 godzin

od przybycia; badanie powinien wykonywać lekarz lub w pełni wykwalifikowana pielęgniarka pod nadzorem lekarza⁴.

Zalecenie częściowo zrealizowane. Zgodnie z Regulaminem Zakładu obowiązek badania lekarskiego obejmuje wszystkich wychowanków, nowoprzybyłych, doprowadzonych po ucieczkach i niepowrotach niezwłocznie po przybyciu.

W Zakładzie zatrudniony jest pielęgniarz (1 etat), który pełni dyżury od poniedziałku do piątku w godzinach 7:30 – 15.30. Przeprowadza on pierwszy wywiad i badanie stanu fizycznego i psychicznego, zaraz po przyjęciu nieletniego. Opisuje jego choroby, wcześniejsze hospitalizacje, leki, obrażenia, tatuaże, etc. Dodatkowo pielęgniarz dokonuje rutynowych przeglądów skóry wychowanków w trakcie ich pobytu w placówce, a w przypadku zauważenia otarć lub innych urazów sporządza notatkę do dyrektora Zakładu. Najpóźniej drugiego dnia po przyjęciu nieletni ma kontakt z psychiatrą (zatrudnionym przez dyrektora Zakładu na kontrakt). Psychiatra nie ma w placówce stałych dyżurów, wzywany jest na żądanie, w razie konieczności. Dodatkowo w Zakładzie na pół etatu zatrudnionych jest stomatolog, który dyżuruje 3 razy w tygodniu. Powyższe badania przeprowadzane są w ambulatorium na terenie Zakładu, bez obecności strażników lub innych pracowników niemedycznych.

W placówce nie ma zatrudnionego lekarza ogólnego. Nie oznacza to jednak, że wychowankowie pozbawieni są opieki medycznej z jego strony. W przypadku potrzeby skorzystania z pomocy lekarza ogólnego nieletni umawiani są na wizyty do przychodni POZ (najczęściej w sytuacji przeziębienia, problemów dermatologicznych, etc.). Badanie każdego nieletniego przyjmowanego do Zakładu, który nie posiada żadnych objawów chorobowych, nie jest możliwe w ramach przychodni POZ, ponieważ nie jest ono refundowane przez NFZ. Dyrektor Zakładu nieustannie czyni starania w kierunku zatrudnienia lekarza ogólnego, jednak bez skutku. Powodem nikłego zainteresowania podjęciem pracy w Zakładzie przez lekarzy jest ogólny niedostatek personelu medycznego, a także niskie wynagrodzenie, które Dyrektor może zaproponować w ramach możliwości finansowych Zakładu.

KMPT od kilku lat interesuje się także sytuacją nieletnich z zaburzeniami psychicznymi i intelektualnymi przebywającymi w placówkach resocjalizacyjnych⁵. Jak ustaliła delegacja KMPT również i w wizytowanym Zakładzie zdarzają się przypadki nieletnich zażywających leki psychotropowe, wcześniej hospitalizowanych psychiatrycznie, u których rozpoznano różnego

---

⁴ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2018) 39, § 99-101.

⁵ Dostęp do raportu tematycznego w wersji on line:

https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Nieletni_z_niepelnosprawnoscia_psychiczna_i_intelektualna_w_miejscach_iz_olacji.pdf

rodzaju zaburzenia. Z analizy akt nieletnich wynika, że wśród zaleceń lekarzy psychiatrów (np. znajdujących się w kartach psychiatrycznego leczenia szpitalnego) co do dalszej pracy z wychowankiem wskazywano – oprócz farmakoterapii i systematycznych konsultacji psychiatrycznych – konieczność podjęcia psychoterapii. W tym miejscu KMPT zachęca do objęcia szczególną uwagą tych nieletnich, którzy ze względu na stan psychiczny lub rodzaj czynu karalnego (np. na tle seksualnym) wymagają zindywidualizowanych oddziaływań terapeutycznych. Warto w tym celu nawiązać współpracę z zewnętrznymi ekspertami (np. psychologami, terapeutami, seksuologami), by móc zaoferować wychowankom jak najszerszą ofertę i pomóc im uporać się z traumami/urazami, których wcześniej doświadczyli.

4.4. Kontakt ze światem zewnętrznym

CPT nie miał uwag co do możliwości odwiedzin wychowanków przez osoby z zewnątrz. Z kolei w zakresie prowadzenia rozmów telefonicznych delegacja ustaliła, że nieletni mogą odbierać telefony codziennie. Jednakże delegacja z zaniepokojeniem przyjęła fakt, iż nieletnim nie było wolno samodzielnie dzwonić (bezpłatnie), chyba że otrzymali takie prawo w ramach nagrody (np. za mycie podłóg). W rzeczywistości prawo do rozmów telefonicznych na koszt zakładu poprawczego przewidziany jest jako nagroda w ustawie o nieletnich.

Zdaniem CPT, wszyscy nieletni pozbawieni wolności powinni mieć częsty dostęp do telefonu i powinno istnieć minimalne uprawnienie do dzwonienia do własnej rodziny bez wymogu, by to prawo zdobyć w postaci nagrody. Komitet zaleca, by polskie władze podjęły kroki celem wprowadzenia minimalnego uprawnienia do rozmów telefonicznych w zakładach poprawczych, biorąc pod uwagę powyższe komentarze⁶.

Zalecenie zrealizowane. Wychowankowie nie zgłaszali uwag w zakresie dostępu do telefonu. Rozmowy telefoniczne odbywają się w dni powszednie w godzinach od 16.00 do 21.00., natomiast w niedziele i święta - bez ograniczeń. Rozmowy telefoniczne do wychowanków przebywających w izbach przejściowych i izbach chorych mogą być łączone bez ograniczeń. W tym czasie mogą dzwonić do nieletnich osoby z zewnątrz. Jest także możliwość wykonaniu połączenia z inicjatywy nieletniego (na koszt zakładu) – 5 min. dziennie, lub dłużej w przypadku zdobycia nagrody (co, wg wychowanków, nie jest rzeczą trudną i wymagającą i chętnie z tego korzystają). Treści rozmów telefonicznych nieletnich nie podlegają kontroli kadry zakładu.

Dodatkowo, jak informuje Regulamin Zakładu, wychowanek posiadający uprawnienia (w ramach przywileju bądź nagrody) do korzystania z komputera i Internetu, ma możliwość kontaktu z

---

⁶ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2018) 39, § 108-109.

najbliższą rodziną i osobami bliskimi za pośrednictwem SKYPE, co również jest chętnie i często przez nieletnich praktykowane.

4.5. Dostęp do zajęć na świeżym powietrzu

W zakresie dostępu do ćwiczeń na zewnątrz, delegacja CPT ustaliła, że boisko do koszykówki nie było odpowiednio wyposażone w tym celu, w szczególności nie posiadało ochrony przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi. Dodatkowo, delegację poinformowano, iż nieletni mieli dostęp do ćwiczeń na zewnątrz tylko przez godzinę dziennie; jest to niewystarczające. Zdaniem Komitetu minimalne uprawnienie do ćwiczeń na zewnątrz dla nieletnich powinno wynosić dwie godziny dziennie.

CPT zalecił, by podjęto kroki celem zapewnienia, że wszyscy nieletni przebywający w zakładach poprawczych, niezależnie od reżimu, mieli możliwość wykonywania ćwiczeń na zewnątrz przez przynajmniej dwie godziny dziennie. Dodatkowo Komitet ufa, że dyrekcja Zakładu Poprawczego w Białymstoku naprawi wspomniane wyżej niedociągnięcia dotyczące dziedzińca zewnętrznego do ćwiczeń⁷.

Zalecenie częściowo zrealizowane. Zgodnie z Regulaminem Zakładu Poprawczego w Białymstoku wychowanek ma prawo do codziennego, co najmniej godzinnego pobytu w ciągu doby na świeżym powietrzu, o ile warunki atmosferyczne na to pozwalają. Dostępność do zajęć na zewnątrz potwierdzili również wychowankowie wskazując, że mogą one trwać ok. 2 godzin, a nawet dłużej, o ile wychowawcy nie wyrażają sprzeciwu lub nie dezorganizuje to pracy Zakładu. Do dyspozycji wychowanków jest obszerny teren zielony wokół Zakładu, 2 boiska oraz siłownia zewnętrzna. W dalszym ciągu jednak nie wyznaczonego terenu, którzy posiadałby zadaszenie chroniące przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi. Dyrektor placówki poinformował, że wokół jednego z boisk planuje wykonać zadaszone trybuny.

4.6. Personel

W trakcie wizytacji delegacja CPT otrzymała informacje o planach redukcji personelu pedagogicznego w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku w trakcie 2018 r. W raporcie końcowym CPT przedstawił swoje obawy w tym zakresie zaznaczając, że wskazane byłoby jednak utrzymanie poziomu zatrudnienia, a nie jego obniżenie⁸.

---

⁷ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2018) 39, § 98.

⁸ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce, CPT/Inf (2018) 39, § 102.

Jak ustalili przedstawiciele KMPT, stan zatrudnienia nie uległ pogorszeniu, a nawet nieznacznie się poprawił w stosunku do 2017 r. Obecnie w Zakładzie zatrudnionych jest m.in.: 15 wychowawców, 10 nauczycieli, 6 pedagogów, psycholog, pielęgniarz. W ocenie dyrektora Zakładu liczba etatów i pracowników jest wystarczająca, by właściwie zabezpieczać potrzeby wychowanków.

5. Zalecenia

Na podstawie art. 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur zalecają **Dyrektorowi Zakładu Poprawczego w Białymstoku**:

5.1. Stałe przeciwdziałanie „drugiemu życiu” i monitorowanie bezpieczeństwa nieletnich poprzez systematyczne weryfikowanie zakresu, metod i intensywności oddziaływań prowadzonych w placówce tak, by jak w największym stopniu zapobiegać przemocy wśród wychowanków;

5.2. Odstąpienie od praktyki umieszczania nieletnich w izbach chorych z przyczyn innych aniżeli zdrowotne;

5.3. Kontynuację starań w kierunku zatrudnienia lekarza ogólnego;

5.4. Rozważenie podjęcia współpracy z zewnętrznymi ekspertami (np. psychologami, terapeutami, seksuologami) w celu stworzenia jak najszerszej oferty terapeutycznej nieletnim, którzy ze względu na stan psychiczny lub rodzaj czynu karalnego (np. na tle seksualnym) wymagają zindywidualizowanych oddziaływań terapeutycznych;

5.5. Wykonanie zadaszenia w części terenu zewnętrznego chroniącego wychowanków przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi podczas zajęć na świeżym powietrzu.